

Fornyings- og
administrasjonsdepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

200801374-38

Dato: 19.03.2009

Vår ref.:2008/00897
Deres ref.: 200801374-/KLO

Høringsuttalelse – forslag til endring i lov om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) viser til Fornyings- og administrasjonsdepartementets (FADs) brev av 19.12.2008, med spørsmål om merknader til forslag til endringer i lov om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover.

FNH støtter prinsippet om at enker og enkemenn skal likebehandles i de offentlige tjenstepensjonsordningene. Vi mener likevel at endringens ikrafttredelse må samkjøres med andre endringer i de kommunale tjenstepensjonsordningene som vil skje i lys av ny alderspensjon i folketrygden. Videre mener vi at endringene ikke må få tilbakevirkende kraft, og at dersom de får det, må staten betale kostnadene knyttet til dette.

Spørsmålet om når forslaget skal tre i kraft

FADs høringsbrev inneholder ikke noen uttalelse om når endringsforslaget skal tre i kraft. FNH vil understreke viktigheten av at FAD ved vurderingen av dette spørsmålet tar høyde for at forslaget vil få et langt videre omfang enn de tre lovene det er snakk om å gjøre endringer i. Endelig må en rekke administrative forhold på plass før endringen kan tre i kraft.

Årsaken til at FADs forslag til endring blir omfattende, er avtalen om overføring av opptjente pensjonsrettigheter m.m. (OFA). Alle pensjonsinnretninger som leverer kommunal tjenstepensjon (forsikringselskap og pensjonskasser), er omfattet av denne avtalen. Det følger av avtalen § 19 at pensjonsinnretningen må foreta tilsvarende endringer i sine regelverk som de endringene som blir gjort i lov om Statens Pensjonskasse. I motsatt fall risikerer pensjonsinnretningen å bli sagt opp fra avtalen, jf. OFA §§ 19 og 21.

Konkret betyr det ovenstående at det må foretas endringer i alle de forsikringsavtalene om kommunal tjenstepensjon som de forskjellige forsikringstakerne (arbeidsgiverne) har inngått. I tillegg må vedtektene i kommunale pensjonskasser endres. FNH har ikke p.t. noen oversikt over antallet pensjonsavtaler/vedtekter som må endres, men vi legger til grunn at antallet ikke er ubetydelig. Endringene vil uansett ta tid.

I tillegg til at det må skje endringer i regelverket til pensjonsinnretningene og gjennomføres endringer i inngåtte pensjonsavtaler om kommunal tjenstepensjon, er tjenstepensjonsordningen innen KS-området tariffestet. Når lovendringen er vedtatt, betyr dette at KS-området har en tariffavtale som er lovstridig.

FINANSNÆRINGENS HOVEDORGANISASJON

Postadresse/Postal address: P.b. 2473 Solli, 0202 Oslo, Norway. Kontoradresse/ Visiting address: Hansteens gate 2, Oslo
Telefon/Telephone: (+47) 23 28 42 00, E-mail: fnh@fnh.no, web: www.fnh.no. Organisasjonsnr.: Finansnæringens
Hovedorganisasjon: NO 981 423 682, Finansnæringens Servicekontor: NO 969 000 938

Dette betyr igjen at tariffavtalen innen KS-området må endres på dette punktet. Det samme vil gjelde dersom det er andre tariffområder hvor pensjonsreglene er tariffavtalt.

Ut over dette er det viktig at pensjonsinnretningene gis den nødvendige tiden til å foreta tilpasninger i sine datasystemer, rutiner m.m. Pensjonsinnretningene er i dag i ferd med å planlegge endringer som må til som en følge av pensjonsreformen. Rasjonalitetshensyn tilsier da at pensjonsinnretningene går gjennom avtaler/vedtekter /rutiner én gang. Vi viser her til vårt brev av 18.11.2008 til Arbeids- og inkluderingsdepartementet (vedlagt).

FNH mener at endringens ikrafttredelse må samkjøres med andre endringer i de kommunale tjenstepensjonsordningene som vil skje i lys av ny alderspensjon i folketrygden.

Spørsmålet om forslaget bare skal gjelde nye pensjonstilfeller

FNH kan ikke se at det av høringsbrevet går fram om forslaget til endring bare skal gjelde for nye pensjonstilfeller, eller om det også skal gjelde for pensjoner som allerede er innvilget. Dersom det siste er tilfelle, oppstår spørsmålet om endringen skal gjelde for pensjonsutbetalinger som skjer etter at endringen er trådt i kraft, eller om det også skal skje et etteroppgjør for den tiden pensjonen har løpt etter de "gamle reglene".

FNH mener at endringen bare kan gjøres gjeldene for pensjonstilfeller som inntreffer etter at endringen er trådt i kraft. Alt annet vil etter vårt syn innebære en form for tilbakevirkning. Kostnadene ved en slik tilbakevirkning vil bli påført forsikringstakerne (arbeidsgiverne), og en slik løsning er etter vårt syn ikke rimelig. Årsaken er at endringen skyldes statens mangelfulle implementering av likestillingsbestemmelsene i EU/EØS i den nasjonale retten. Dersom endringen får slik tilbakevirkende kraft, mener vi i utgangspunktet at staten må dekke kostnadene ved dette.

Dersom endringen også skal gjelde for pensjoner som allerede er innvilget, legger vi til grunn at den bare skal gjelde for framtidige pensjonsutbetalinger. En motsatt løsning vil få svært begrenset virkning for de pensjonsinnretningene som er omfattet av forsikringsavtaleloven (FAL). Årsaken er at "manglende" terminutbetalinger som er eldre enn 3 år, vil være foreldet etter FAL § 18-6. I den grad disse innretningene skal gi etterbetalinger som er eldre enn dette, må det derfor uttrykkelig bestemmes ved lov.

I tillegg vil en etterbetaling by på administrative utfordringer. Vi viser her til at innretningene i så fall må re-beregne og re-samordne de aktuelle pensjonsutbetalingene i en periode som kan strekke seg inntil 15 år bakover i tid. Et ytterligere kompliserende moment i denne sammenhengen er fordelingen av kostnadene der pensjonsopptjeningen har skjedd under OFA. I disse tilfellene skal det som kjent skje en proratarisk fordeling av kostnadene, jf. OFA § 15. Dersom det i tillegg skal skje etterbetalinger til dødsboet til den pensjonsberettigede, vil dette medføre ytterligere administrative kostnader og komplikasjoner. Vi viser her til det betydelige administrative merarbeidet som fulgte i kjølvannet av endringene i samordningsloven § 23 i 1989 (parallellitetsregelen) og i 1992 (fridelsregelen).

Kostnadene ved en regelendring som den foreslåtte, både de framtidige og de som er knyttet til en etterbetaling, vil for de kommunale pensjonsordningenes vedkommende bli belastet forsikringstakerne (arbeidsgiverne), eller Overføringsavtalens Sikringsordning der arbeidsgiveren ikke lenger eksisterer. Årsaken til dette er at de kostnadene det her er snakk om (kostnader knyttet til endringer i regelverket), er hendelser det etter gjeldende lovgivning ikke er lov å forsikre seg mot før hendelsen inntreffer (såkalte

ikke-forsikringsbare hendelser). Arbeidsgiverne må derfor dekke kostnadene ved å innbetale engangspremier til pensjonsinnretningene.

FNH kan ikke se at det i høringsbrevet er redegjort for hva en ordning med tilbakevirkning vil koste. Det er imidlertid grunn til å tro at hovedtyngden av kostnaden ved endringsforslaget vil knytte seg til et etteroppgjør. Vi viser her til at det ble innført likebehandling av enker og enkemenn på dette området for 33 år siden. Det er derfor nå snakk om å innføre likebehandling i en gruppe som ble "lukket" for 33 år siden.

FNH mener endringene ikke må få tilbakevirkende kraft, og at dersom de får det, må statens betale kostnadene knyttet til dette.

Mer tekniske forhold

I det videre arbeidet med saken vil FNH tilrå at FAD presiserer om det skal gjelde noe spesielt for homofile ekteskap/partnerskap. Vi viser her til at det ved innføringen av partnerskapsloven ble lagt til grunn at rettigheter som kunne utledes av denne loven, ikke gav rett til den gunstige enkepensjonsberegningen som gjelder for menn med medlemskap i den offentlige tjenstepensjonsordningen fra før 01.10.1976. I den forbindelse bør FAD videre vurdere å innføre et likt krav for når arbeidstakere kan regnes som medlem før 01.10.1976. Vi viser til at det er her en forskjell mellom staten og kommunene på dette området.

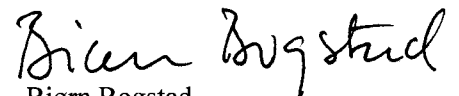
Avslutningsvis nevner vi at FAD bør vurdere om det bør gis nærmere regler til endringen i forskrift. For eksempel er det etter FNHs syn naturlig med en bestemmelse som sier noe om hvordan pensjonsberegningen og fordelingen av opptjeningsår skal gjennomføres i praksis for de enkemennene som etter forslaget skal ha både en enkemannspensjon etter dagens regler og etter den foreslåtte særordningen. Et eksempel på en situasjon som bør forskriftsreguleres, er hva som skal skje der en person har 10 års opptjeningsår før 1994 og 30 års opptjeningsår etter 1993; skal da hele pensjonen beregnes etter de nye og gunstige reglene, eller bare 20 år? En annen situasjon er den der det foreligger 30 års opptjeningsår før 1994 og 10 års opptjeningsår etter 1993; skal da hele pensjonen beregnes etter dagens regler, eller skal 10 år beregnes etter de nye og gunstige reglene?

Med vennlig hilsen

Finansnæringens Hovedorganisasjon
Livsforsikrings- og pensjonsavdelingen

Sissel Rødevand
direktør

Biørn Bogstad
ass. fagdirektør

Vedlegg

08 137438

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Dato: 18.11.2008

Vår ref.: 2008/00791 – LPA/ET
Deres ref.:

Behov for raskest mulig avklaring for tjenstepensjonsordninger

Vi viser til møte 28.08.2008 mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) og Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH), der FNH blant annet ble bedt om å komme med innspill om hvor lang tid næringen trenger for å foreta systemtilpasninger. Vi forutsetter at spørsmålet gjelder systemtilpasning *etter* at lov- og forskriftsverk er på plass. Behovet for implementeringstid vil tydeliggjøre behovet for en rask avklaring av lover og regler for tjenstepensjonsordninger.

Endringene i folketrygden vil føre til store endringer i de private tjenstepensjonsordningene, særlig gjelder dette de ytelsesbaserte ordningene. Disse ordningene bygger på en beregnet folketrygd, og forutsetter en fast pensjonsalder. I forbindelse med at beregning av folketrygd må endres og det må gjøres tilpasninger til fleksibel pensjonsalder, vil alle avtaler måtte gjennomgås og revurderes. Kommer det flere endringer i regelverket vil kompleksiteten øke. Gjennomgang og endring av avtaler vil kreve mye ressurser i selskapene med hensyn til utvikling og endring av datasystemer og prosesser, informasjon til kunder og eventuelt behov for lovavklaringer.

For private tjenstepensjonsordninger antar næringen at det er behov for 3 år fra loven foreligger for å tilpasse nye regler. Det er således viktig at det foreligger et lovutkast for disse ordningene i løpet av 2009.

For å ha en realistisk mulighet til å få på plass endringene i offentlige ordninger i tide innen 2011, er næringen helt avhengig av at myndighetene følger det tidsløpet som lagt for å ferdigstille forslagene våren 2009.

For å tydeliggjøre hva tilpasningsarbeidet i selskapene vil bestå i, har vi i det videre gått litt nærmere inn på forskjellige endringer som antas å komme.

Beregning av folketrygd

Beregning av folketrygd inngår i de aller fleste tilfellene i beregning av alderspensjon fra ytelsesbaserte tjenstepensjonsordninger. I dag har selskapene en felles bransjestandard for hvordan en skal beregne folketrygden. Det er, slik vi ser det, muligheter etter lov om foretakspensjon til å fastsette ytelsen etter dagens regelverk for folketrygden, men dette vil være lite praktisk over tid.

FINANSNÆRINGENS HOVEDORGANISASJON

Postadresse/Postal address: P.b. 2473 Solli, 0202 Oslo, Norway. Kontoradresse/ Visiting address: Hansteens gate 2, Oslo
Telefon/Telephone: (+47) 23 28 42 00, E-mail: fnh@fnh.no, web: www.fnh.no. Organisasjonsnr.: Finansnæringens
Hovedorganisasjon: NO 981 423 682, Finansnæringens Servicekontor: NO 969 000 938

Næringen vurderer for tiden flere løsninger knyttet til en mulig ny bransjestandard for ny alderspensjon i folketrygden. Løsningene vil kunne føre til store endringer i den ytelsen som skal være sikret fra pensjonsordningen, og vil kunne medføre et behov for å "fryse" opptjente rettigheter ved overgang til nytt beregningsprinsipp. De foreslåtte endringer i folketrygden vil derfor kunne medføre tilpasninger også i tjenstepensjonsproduktene fra folketrygdens ikrafttredelse.

Det er videre mulig at private ytelsesbaserte tjenstepensjoner i fremtiden også bør kunne tilbys som ytelser uten kobling mot folketrygden.

Endringer i pensjonslovene og tariffbestemmelsene

Som følge av pensjonsreformen vil pensjonslovene og forsikringsvirksomhetsloven kapittel 10 også måtte endres. Endringene vil blant annet innebefatte innføring av fleksibel alderspensjon, endringer i utbetaling av uførepensjon (hvor lenge utbetalingen skal skje i forhold til når alderspensjonen skal utbetales), innføring av delingstall for offentlige ordninger, mulig innføring av delingstall for private ordninger og uansett tilpassing til at folketrygden innfører delingstall.

Dette er omfattende endringer både i forhold til datasystemer og forsikringstekniske beregninger. Hvor omfattende endringene vil bli er avhengig av hvordan nytt regelverk blir utformet. Det er i denne forbindelse viktig at næringen får tid og anledning til å komme med forenklede innspill etter hvert som lovarbeidet skrider frem.

Nytt pensjonssystem

Det vil være naturlig å gripe fatt i muligheten til å endre mer ved pensjonssystemet og pensjonslovene enn de helt nødvendige som er nevnt over. I den sammenheng viser vi til det offentlige utvalget som ser på brede pensjonsordninger. Hvilke endringer de vil foreslå er høyst usikkert, men vil kunne få omfattende konsekvenser på hvordan hele tjenstepensjonssystemet utformes. Slike omfattende endringer vil i så fall komme i tillegg til de vi legger til grunn i dette brevet når vi vurderer implementeringstid.

Videre ser næringen behov for å rydde opp i forhold til lov om foretakspensjon og i forhold til forsikringsvirksomhetsloven. Håndtering av pensjonister og fripoliser er en del av dette. Også slike endringer vil kunne føre til omfattende endringer i forhold til dagens ordninger.

Endringer i datasystemene

Ut fra det som er nevnt over er det klart at det vil bli behov for omfattende endringer i datasystemene. Ny folketrygd medfører et helt nytt system for beregnet folketrygd og dermed behov for endringer i produkter og kundeforhold. I tillegg må det store og ressurskrevende endringer på plass som følge av endringene i tjenstepensjonslovene.

Løsninger for å håndtere den økte fleksibilitet rundt uttak av folketrygd og tjenstepensjon, økt behov for prognosemodeller og rådgiving til kunder og ansatte, behov for mer automatiserte prosesser i betjening av kunder og ansatte (grunnet økte valgmuligheter), samt endringer i avtaler, vil også medføre behov for omfattende endringer i datasystemene.

Det følger av lover og regler at opptjente rettigheter i tjenstepensjonsordningene ikke skal kunne endres. Det betyr at det må lages omfattende løsninger for å kunne håndtere alle overgangsreglene som

vil komme. Dersom opptjente rettigheter på et tidspunkt må eller kan fryses er dette noe som dagens dataløsninger ikke uten videre legger til rette for, og som vil være en omfattende endring.

Vi viser til budsjetter og prognoser på ressursbruk for systemendringer som skal på plass hos NAV og Statens pensjonskasse, og minner om at endringene som skal gjøres hos forsikringsselskapene også er av svært omfattende karakter.

På bakgrunn av endringene beskrevet over, mener næringen det er behov for minst 3 år for å få implementert disse etter at regelverket for private tjenstepensjonsordninger er klart. Tidsrommet avhenger av hvor omfattende endringene blir og hvilke overgangsløsninger som blir mulig. I den forbindelse viser vi til at lov om foretakspensjon ble fastsatt 24.03.2000, med virkning fra 01.01.2001 og med en generell overgangsregel til 01.01.2003, og enkelte overgangsregler helt frem til 2011. Det ble nedlagt et stort og betydelig arbeid i livselskapene for å få på plass endringene i tide, og ikke alle avtaler og systemtekniske løsninger var 100 prosent på plass til 01.01.2003.

For å få på plass offentlige tjenstepensjonsordningene innen 2011 forutsettes det, som nevnt innledningsvis, at myndighetene følger det tidsløpet som lagt for å ferdigstille forslagene våren 2009.

Nye avtaler med kundene

På grunn av endringene i folketrygden og de nye tjenstepensjonslovene vil det være naturlig (og muligens nødvendig) at de fleste kunder velger å endre på sine tjenstepensjonsplaner slik at de tilpasses pensjonsreformen. I den forbindelse må selskapene informere alle kunder om mulige konsekvenser av endringene. Videre vil de fleste kundene ha behov for å få gjort beregninger knyttet til endringene og eventuelle valgmuligheter de måtte ha. Dette er tidkrevende arbeid for selskapene, og kundene vil også bruke tid på å fatte sine beslutninger. Deretter skal endringer av ordningene implementeres hos forsikringsselskapene og nye avtaler inngås.

Ved overgang til lov om foretakspensjon hadde selskapene som nevnt flere år på å gjennomføre endringene. I tillegg kunne ikke alle punkter i avtalene komme på plass innen dette tidsrommet, rett og slett fordi det var mange uklarheter i loven som det tok lang tid å få avklart.

Ved endringen i folketrygden til fleksibel pensjonsalder må i tillegg alle avtaler som er kollektive livrenter eller avtaler om pensjon over drift (dvs. utenfor lov om foretakspensjon) endres. Dette er gjerne avtaler om førtidspensjon eller om pensjon for lønn over 12 G. Flere pensjonsordninger vil dermed være omfattet, enn den gang endringene kun gjaldt ordninger innefor skattereglene.

Når det gjelder offentlige ordninger vil standardvedtekter for de kommunale pensjonsordningene måtte endres. Det vil imidlertid ikke være tilsvarende behov for gjennomgang av avtaler og beregninger som i private tjenstepensjonsordninger.

Lovtolkninger

Erfaringen med endringene i lov om foretakspensjon var at det oppsto mange spørsmål knyttet til lovtolkningene i ettertid. En bør derfor forsøke å gjøre endringene i lovteksten så klare som mulig, slik at mulighetene for feiltolkninger blir færrest mulig.

Det må likevel være en bevissthet rundt muligheter for feiltolkninger og at behov for avklaringer vil oppstå. Det vil derfor være behov for raske og konsise avklaringer fra myndighetene på spørsmål som reiser seg etter at den nye loven har trådt i kraft.

Avsluttende kommentarer

Som nevnt mener FNH at næringen har behov for 3 år for å få implementert endringene som vil komme i de private ordningene etter at regelverket er på plass. For å få på plass tilpasningene for offentlige tjenstepensjonsordninger innen 2011, er det avgjørende at avklaring knyttet til offentlige ordninger ferdigstilles våren 2009.

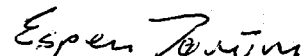
Behovet for implementeringstid synliggjør behovet for å få de nye regelverkene knyttet til tjenstepensjonsordninger på plass så raskt som mulig.

Med vennlig hilsen

Finansnæringens Hovedorganisasjon
Livsforsikrings- og pensjonsavdelingen

Sissel Rødevand
direktør, avdelingsleder

Espen Tørum
fagsjef